II. évfolyam. Ujpest, 1897 október 3. 40-dik szám.

Előfizetési árak: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.
Egyes szám ára 8 kr.
Hirdetések mérsékelt árak szerint.

A lap megjelenik minden vasárnap.
Felelős szerkesztő: ENDRE JANOS.

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Deák-u. 8. hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal: Árpád-ut 20., hova a lap anyagi részét illető közlemények és előfizetési pénzek küldendők.
Kiadótulajdonos: FUCHS ANTAL.

UJPEST- ÉS KÖRNYÉKÉNEK TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAPJA.

Iskola bajok.

Ujpest, 1897. okt. 2.

Nincsen Magyarországon község, melynek iskolaügye rövid idő alatt annyira fejlődött volna mint Ujpestnek. A népesedés gyors emelkedése magával hozta a tankötelesek hirtelen szaporodását ugy, hogy évről-évre nehány száz gyermekkel gyarapszik a tankötelesek száma, *mely minden évben nehány uj osztálynak a felállitását vonná maga után.* De az állam nagyon nehezen állit fel uj osztályt, a régiek pedig nem képesek annyi gyermeket befogadni, mert Ujpestnek régi rossz épitkezése miatt nem lehet alkalmas tantermeket bérelni s igy nemcsak, hogy a tankötelesek egy része kiszorul az iskolából, hanem azok akik iskolába járnak is ugy össze vannak zsufolva, hogy sikeres tanitásról szó sem lehet.

A polgári leányiskola most diszes és a czélnak megfelelő épületet kapott, s ezért elismeréssel tartozunk a miniszternek, mert leánynevelésünk biztositva van.

A polgári fiuiskola elég czélszerű bérházban van elhelyezve és nehány évig elég kényelmesen meg lesz benne, tehát a fiugyermekek további kiképeztetéséről is jól gondoskodva van.

Annál több panasz hangzik az elemi iskolák osztályait illetve. Ezek az iskolák, a melyek hivatva vannak a szellemi élet alapját megvetni, nehány osztály kivételével oly alacsony épületekben vannak elhelyezve, hogy szinte *szánalmat gerjesztenek a szemlélőre.* A mellett kicsinyek és sötétek ugy, hogy *ha ezeket a miniszter egyszer személyesen megtekintené, abban a pillanatban becsukatná,* mert világos meggyőződést szerezne arról, hogy ezekben az osztályokban a *gyermekek egészsége, szemevilága koczkáztatva van,* azután sikeres tanitás a legjobb akarat és buzgóság mellett sem gondolható.

Pedig az állam elemi iskoláiért évenkint 9830 forintot fizet, ez oly összeg, melyet, ha évenkint amortizácziós kölcsönért fizetne, Ujpestnek, *minta iskolaépületei lehetnének.*

A miniszteriumokban nem sokára megkezdik a jövő évi költségvetések összeállitását. Ezért mi alkalomszerűnek véljük a közoktatásügyi miniszternek figyelmét állami elemi iskoláink iránt felhivni. Vegyen fel a miniszter költségvetésében 5 évig egymásután fedezetet az ujpesti állami elemi iskolák épitkezésére, öt év alatt elkészülne öt iskolaépület 20—20 tanteremmel és ez jó időre elég volna a tankötelesek iskoláztatására. Igy az állam költ évenkint lakbérekre 9830 frtot, ez 30 év alatt kamat-kamat nélkül 294,900 frt., a mi nem térül meg az államnak soha, ellenben, ha ezt az összeget öt év alatt épitkezésbe fekteti az állam, oly épületekhez jutna melyek a lakbérekkel törlesztve saját vagyona marad.

A fődolog pedig az lenne, hogy Ujpestnek elég és a czélnak megfelelő osztályai lennének, a tankötelesek egy részének nem kellene *tanitás és nevelés nélkül maradni.* A tanitás sokkal intensivebb lenne és az állam ugyanazért a a pénzért sokkal jobban fejlesztené kulturális törekvéseit.

Csodáljuk, hogy az intéző körök még eddig hasonló javaslattal nem léptek a miniszter elé, mert azóta hogy az állam átvette az iskolákat, ily módon már szép iskolái lehetnének és a gyermekek 17 éven keresztül nem lettek volna kénytelenek egészségük rovására kis és alacsony osztályokban kuczorogni. Azután 17 év előtt a telkek és házak értéke még annyira alacsony volt, hogy még könnyebben és olcsóbban vehetett volna az állam telkeket vagy házakat mint most.

De mi nem akarunk senkinek szemrehányást tenni és senkit sem mulasztásssal vádolni. Most csak azt akarjuk hangoztatni, hogy elérkezett az az idő, a midőn a régi viszonyokkal szakitani kell és *be kell szüntetni azon állapotokat, a melyeket másutt iskolai mizeriáknak neveznek.*

Ujpest község fejlődése minden tekintetben rohamosan halad, fejlődik szépen, a mint csak ezt lakósainak intelligenczíája kivánja és ezen fejlődése mögött nem maradhat vissza tanügye sem, sőt az legkevésbbé.

Ha az a vagyontalan község, helyes pénzügyi spekuláczíók folytán utczákat tud rendezni, községházat épiteni, csatornázni és ezekbe százezreket betektetni, akkor megkivánja azt is, hogy az állam iskoláit magasabb niveaura emelje azzal, hogy alkalmas iskolaépületeket épitsen azok számára.

A „KOZÉRDEK" TÁRCZÁJA.

A megszalasztott basa.

(Mutatvány Krix-Krax egy bohózatából.)

(Folytatás.)

Basa. (hirtelen haragra gyul s lábait eszeveszetten mozgatja.)
Basa. A talpaim — (A katonák nagy része oda sereglik.)
2. bajad. (Kezeit összekulcsolva.) Esengve kérlek:
Mi bántja talpa[illegible] basák basája?
Tiszt. Mind itt v[illegible] uram, parancsod várva —
Basa. (mérsékli a lábmo[illegible] Kimerülve.)
A talpaim irtóztatóan v[illegible]
Mind. (remült arczuk kiderül.) Ah.
Tiszt. (derülten.) Ah, hatalmas ur, a tánczkedvnek
Nyilvánulása ez!
1. eunuch }
2. eunuch } (meg fogják a basa egy-egy lábát s talpát vakarják.)
Basa. (lábait ismet rángatva, dühhel.) Ha vakarjátok
Jobban viszked. — — Czudar gazok!
(Egyiket is, másikat is arczul üti.)
2. bajad. (Basához.) Jól mondá az effendi s magad
Is emlited iment, hogy elragad
Ma még a tánczheve.
Basa. (komoran.) Balsejtelem
Támadta meg a lelkemet. Kedvem
Immár tova repült. E szörnyü jel
A telt etőhirnökként tünik fel
Képzetemben. — A pusztulásnak réme.
A fényes hold bukása feszkele be
Magát agyam közé. — —
Tiszt. Mily gondolat!
1. bajad. A felvilágot meghóditottad!
2. bajad. És mindenütt a fényes hold ragyog!
Tiszt. Kik rontthatnák azt le?
Bajad. (dermedten.) A magyarok.
1. bajad. (gunynal.) Marokkyi nép!
Tiszt. Nyugodtan alhatol.
Erőnk mindenkivel bizton dacz ol!
Basa. (nyugtalanul.) Halljuk a jóst! (Tiszthez)
Hivasd a vén kamaszt —
Tiszt. (meghajt magát. Trombitáshoz.) Kürtös! a jóst.
Trombitás. (rövid jelt hallat.)
Basa. Ő nyujtnat csak vigaszt —
1. eunuch. (2. eunuchhoz halkan.) A mi urunk, ugylátszik tévedett, — Nem talpai —
2. eunuch. (szintugy.) Tenyere viszkedett.
(Mindkettő arczához kap, előbbi a diszesebb, utóbbi a nagyobb sátorba el.)
Jós. (a sátrak mögül balról. A basa előtt megáll s mélyen meghajtja magát.)
Basa. No mufti, szólj: talpam folyton viszked?
Jós. (komolyan.) Egyszerűség, nagy ur, vakartasd meg.
Basa. Vakartatám: meg jobban viszkedett.
Jós. Ugy ez — kétségbeesett futást jelent.
Basa. (idegesen felugrik.) Hah, nem mondtam?!
Tiszt. Uram! oh légy csendben;
A mily rövid, ép oly tökéletlen
A mufti jóslata. Hát feleséd,
Hogy lóra ülsz, s lábad földet nem ér?
Igy értelmezd, uram, a jóslatot.
S ne járj csaták alatt soha gyalog.
Basa. (remélve.) No, mufti, szólj!
Jós. A magyarázat jó.
A míg alólad ki nem dől a ló,
De ép azért, mert falpad viszkedett.
Ha lóra ülsz, a ló kidől s neked —
Sajnos — tulajdon uri talpidon
Kellend majd nyargalnod. — azon bizon!
Basa. (göresösen Tiszthez.) Hallod?
2. eunuch. (rohanva jő. Remült hangon.)
Hatalmas ur, asszonyaid
Sietve küldenek. Rossz álmaik
Után kinos érzésre ébredtek.
Az egyik szörnyet halt, kergettetett
A második, — a míg el nem bukott;
A harmadik beszelni nem tudott.
A negyedik asszony meg vizbe fult.
Az ötödiknek haja s foga hullt:
S a többi is mind arról álmodott
Hogy élte szikrája kialudott.
Jós. (sóhajjal.) Mindez a végromlás biztos jele.
A vész közelg.
Tiszt. (kardjára ülve.) Szembe szállunk vele!
Basa. (kábultan.) Allah! lehetséges-e ez?
1. eunuch. (ijedten.) Nagy ur!
Ijedt vagyok kimondhatatlanul.
A szép királyleány, szemednek fénye,
Derült arczczal s mosolyogva jött elénk.
(Ép most nyitá fel bájos szemeit.)
Álmát mesélte el; már vesztve hitt
Minden reményt s veres harcz közepett
Egy ifju hős lihegve megjelent.

Mit fog majd érni Ujpestnek az, ha lakosai sima asphalton járhatnak, diszes községházban gyönyörködhetnek, *ha az állam, gyermekeik szellemi neveltetéséről oly mostohán gondoskodik?*

Mit ér, ha a község erkölcsi és szépészeti fejlődése mellett, a község szellemi és kulturális fejlődése vissza marad?

A község szellemi és kulturális fejlődése az iskola kezében van letéve, ennélfogva első sorban az iskolákat kell oly karba helyezni, hogy *az összes tanköteles gyermekeknek módjában legyen kellő tanitatásban részesülni*. Mit ér a szigorú tankötelező törvény, ha nem lehet keresztül vinni? Ezt pedig a mai viszonyok mellett lehetetlen, *mert a tanköteleseket iskola hiányában nem lehet az iskoláztatásra kényszeriteni, sőt ezen okból sok jelentkezőt is el kell utasitani.*

Hisz eddig az iskolamulasztásokért is jogtalanul büntették a szülőket, mert a szülő nem köteles gyermekét oly iskolába járatni, a melyben a befogadási számnál többet vesznek fel az osztályba, nem akarván kitenni gyermekét annak, hogy a tultömöttség miatt megbetegedjen. Tény az, hogy sokszor az iskolában támadnak a gyermekek különféle bajai, minők a különféle *szembajok, gerincz elgörbülések, légzési akadályok* stb., pedig nem csak a szülőnek fáj az, ha gyermeke nevelés közben elcsenevészik, az állam is megérzi, ha az uj csemete, már korán nem egy betegségnek esik áldozatul.

Ideje volna tehát, ha az állam ezen nem éppen dicsérendő állapotokon segitene és az ujpesti állami elemi iskolákat nagyobb figyelemben részesitené.

Iskoláink és gyermekeink szellemi nevelése érdekében és a szent ügy nevében felemeljük szavunkat a közoktatásügyi miniszterhez, vegye pártfogásába elhagyott népoktatás ügyünket, mert ha valahol, ugy Ujpesten van szükség arra, hogy a község szépen megindult haladásával az iskola ügyre is nagyobb gond és anyagi áldozat forditassék.

Tanitóink lelkesültsége garancziát nyujt nekünk arra, hogy kellő módon és alkalommal népnevelés ügyünk fel fog virágozni.

Csak iskola kell hozzá! ***Anonymus.***

Levél a szerkesztőhöz*

Kedves Barátom!

Folyó hó 20-án kelt szives felszólitásodra a vezetésemre bizott Baross-uczai áll. el. népiskola beléletére vonatkozó adatokat (Nyilvános dolgok azok Szerk.) csak most küldhetem be, mivel nem akartam felületes adatokkal szolgálni. Te mint tanitó elképzelheted, hogy igy év elején nem lehet az ember olyan helyzetben a megtorlódott munkáert, hogy olyan kérdésekre (Csak három egyszerü kérdést intéztünk, a melyre röviden minden igazgató, fejtörés nélkül meg tud felelni. Szerk.) amelyek egy iskolának hű képet adják, elhamarkodva megfelelhessen. (Hiszen a mint kérésünkből tisztán kilátszott, nem akartuk az iskola biographiáját megirni. Szerk.) Éppen ezért nagyon csodálkozom, hogy mindjárt *»piripócsi tisztesség tudással«* oldalba rugod egy barátodat a *„tisztességes sajtó“* nevében. (Első sorban kijelentjük, hogy megjegyzésünk nem volt barátihoz czimezve, mert olyat a sajtó nem ismer, másodszor a sajtó megbirálása nem a közpályán működő emberek itéletére van bizva, a kik, ha benne nem az ő inyükre való dolgot látnak, mindig azzal a bizonyos mosakodással a sajtó »tisztességéz«-hez appelálnak. Szerk.) *Ezt megköszönve, nem visszarugva* (Furcsa következtetés. Szerk.) a következőkben adhatom iskolámnak megközelitőleg hű képét.

Van négy fiu és négy leány osztályunk, melyek közül az első osztályok *paralel* (Talán parallel. Szedő.) osztályok, tehát összesen 10 osztály. Ez a 10 osztály 9 tanteremben van elhelyezve, vagyis mindenkinek külön tanterme van csak a II-ik fiu és II-ik leányosztálynak van egy terme, a melyben e két osztály váltakozva, félnapi oktatásban részesül. Sajnos, ezen még eddig nem segithettünk.

Beiratott összesen 505 növendék, és pedig a mindennapi iskolába 265 fiu és 234 leány, az ismétlő iskolába 4 fiu 2 leány. Ezek közül római katholikus vallásu 344, református 50, evangelikus 26, izraelita 82 és baptista (?) 3. Magyar 499, német 3, tót 2 és horvát 1. Még jelentkezett felvételre 41, a kiket helyszüke miatt a gondnokság rendelete folytán nem lehetett felvenni.

Ez igen szomoru szinben tünteti fel tanügyünk állapotát, kivált ha azt is számba veszük, hogy a községi elöljáróság által 855 tanköteles számláltatott össze a folyó tanévre ebben a kerületben s ezek közül csak 59 jár felsőbb iskolába. Tehát 291 nem jár iskolába, a kik közül csak 41 jelentkezett felvételre, a kiket nem lehetett felvenni. Ezen a bajon intéző köreinknek haladéktalanul kellene segiteni.

Az sem érdektelen, hogy tandij fizetés tekintetében a felvett növendékek miképen oszlanak meg? Egész tandijat fizetett: 219, — fél tandijat 87 és teljes tandijmentes 187 — tanuló, s a 6 ismétlő iskolás is tandijmentes. Ebből is látszik, mily nagy a nyomor Ujpesten, s hogy igazán szükséges volna már az általános tandijmentesség behozatalára, hiszen az állam ugysem sok hasznát látja annak a 262 frt 50 kr. tandijnak, 205 frt. felvételi dijnak, ha a 75 frt 75 krajczárt a 15 krajczárokban fizetett nyugdijalap járulékokat meg is hagyná.

A tanitó testület a következőkből áll: Földes Károly igazgatóból, a ki tanitja a II-ik fiu osztályt; Kiszling István a IV-ik fiu osztály, Révai Gyula a III-ik fiu osztály, Vanyek Béláné a IV-ik leány osztály, Szenes Ferenczné a III-ik leány oszt. Richnovszky Gyuláné a II-ik leány osztály, Wüsztner Henrikné az I-ső a. leány oszt. Farkas Jánosné az I-ső b. leány osztály, Lővi Szidonia (Királyi Mariska *helyetesse*) (Talán helyettese. Szedő.) az I-ső a. fiu osztály és Asztalos Lajosné az I-ső b. fiu osztály tanitójából. Tehát van három férfi és hét nő tanitó.

Illő volna még a tantermek milyenségéről, s azok butorzatáról és felszereléséről is megemlékezni: de ez már annyiszor volt a helyi lapok mindenikébe szellőztetve, hogy erről felesleges ez alkalommal bővebben szólani. Igazán időszerü volna már végre valahára állandó iskolai épületekről és megfelelő felszerelésről gondoskodni.

Kedves Barátom! azt hiszem, ezekben szives kérdéseidre kellőleg megfeleltem; s ha voltál szives *„inteligentiamat* (A másik »l« betü a tollban maradt? Szedő.) *és tisztesség tudásomat“* kétségbe vonni, s *„Piripócsra candidálni,“* — nem tagadod meg szerény levelem teljes közlését. — (A melynek soraiból kétségkivül a napnál is világosabban kitünik, hogy az igazgató intelligentiájára vonatkozólag tett megjegyzésünk mennyire jogosult, s hogy vajjon ilyen ortographiával Piripócson is kandidálnák-e? Szerk.)

Ennek reményében maradok

Ujpest, 1897 szeptember 28-án

őszinte barátod:

Földes Károly igazgató.

*Hozzuk a levelet egész terjedelmében, mert a védelem elől soha el nem zárkózunk, bár az igazgató érdekében szivesebben tettük volna félre. Hogy mi is tisztázzuk magunkat ime megirjuk azokat a kérdéseket, a melyek az igazgatónak oly rendkivüli fejtörést okoztak s a melyeken az Attila-uczai igazgató még ma is töpreng. Ezek: hány fiu- és leányosztálya van az intézetnek? Hány férfi- és nőtanerő működik az intézetnél? Hány fiu- és leánynövendék van az intézetbe beirva? Azután kértük a tantestület névsorát.

Heti tájékoztató.

Október 31. nap.

3 vasárnap. *Kandidusz.* Francziaország kiüzi Ferencz István herczeget Lotharingiából 1733. Az *„Ujpesti Polgári kör“* szüreti ünnepélye d. u. 4 órakor.

4. hétfő. *Sz. Ferencz.* II. József cs. visszaadja a szab. kötözk. jogot 1785. Ő felsége a király névenapja alkalmából ünnepies istentisztelet a róm. kath. templomban d. e. 9 órakor.

5. kedd. *Placzidusz.* Madách Imre megh. 1864.

6. szerda. *Brunó.* A horvátok fegyverletétele a magyarok elő[illegible]nal 1848.

7. csütörtök [illegible]. Falk Miksa orsz. képvi[illegible] és ir[illegible] 1828.

[illegible] *Brigitta.* Gambetta távozik légh[illegible]ostromolt Párisból 1870.

9. szombat. *Ar. Dénes.* Gabodistria görög kormányzó meggyilkolása 1831.

HIREK.

— **A királyné itthon.** Ő Felsége Erzsébet királyné pénteken reggel érkezett a déli vasuton Budapestre, a hol hosszabb ideig tartózkodni fog. Csendben, minden ünnepies fogadtatás nélkül érkezett a királyné a fővárosba, de annál hangosabb szivdobogással és benső örömmel üdvözli őt a főváros közönségével a nemzet. Üdvözöljük a királynét körünkben.

— **A király ajándéka.** A királyi ajándékáról szóló hir, miszerint a király 10 magyar

---

Egy pillanat — és hős s királyleány,
Ott csüngtenek egymásnak ajakán.

Jós. Lezyözetven mi: szabadda lesz ő!
Álma másként nem értelmezhető.

Basa (erőszakolt hangon.) Haha.....gyermek mese! Mint szégyenlem
A perczayi csüggedést! (Ernst hangon.)
Nincs félelem,
Oh, nincs bennem, Allah méltó fiában
(Kivül trombita hang.)
Mi hang ez?

Tiszt. Hirnök jő.

Hirnök (a háttérből jobbról. Utat nyitnak neki. A basa felé tart s előtte mélyen meghajtja magát.) Olyan hir járta
Be ma az előörsi vonalat,
Hogy táborunk felé magyar csapat
Közelg. Rögtön megejtett kémszemlék
E kétes hirt megerősitették.
Mintegy kétszáz huszár nyilt harczra készen
Siet felénk bátran s elég merészen.

Basa (gunynyal.) Gyaur — s bátor! s merész! haha! kardom
Se huzom ki, lefekszem és alszom.

Hirnök. A hadvezér veszélyeztetve látja
Személyedet, nagy ur, és azt ajánlja:
Tennéd át táborod' a sáncz megé,
A sánczot ő már elkészitette.
Ott biztonságban lesz magas személyed,
A harcz tüzét onnan nevetve nézed.

Basa (gondolk. után.) Az eszme jó. — Üdvözlöm a vezért
E szerfelett gyöngéd figyelemért.
Tanácsa észszerü: megfogadom,
S a sáncz mögött ütöm fel táborom. (kivül hatásosabb trombita hang.)

Tiszt. Uj hir!

Katonák (tovább adva.) A hadvezér

Basa (aggodva.) A hadvezér?
(Hadvezér kisérettel a háttérb[illegible]ből, trombiták üdvözlő hangjai közt. A szintéren levők utat nyitnak.)

Basa (hadvezérhez.) Arczodról vész tükrözik le. Beszélj

Hadvez. (meghajtván magát.) Siess, nagy ur,
Itthagyni e helyet. Váratlanul
S hévvel támadtak meg a magyarok;
És bár számuk nem oly felette sok,
Mégis visszavontam a sereget:
Hátrányosnak tartván a terepet
Részünkre ott. Gyors léptekkel követ
Az ellenség. A döntő ütközet
Szinhelyeül legalkalmasabbnak
Tartom e sik mezőt. Vonuljanak
Tehát sietve csapataid s velők
Te is és udvarod a kész erőd
Rögtönzött bástyái alá. Hiszem
Egész bizton, hogy megkimélhetem
Vitéz személyedet s a törzshadat.

Basa. Dicsérem az eszed! — A feladat
Oly egyszerü, hogy beavatkozásom
Szükségét fenforogni még nem látom.
A hüvelyébe' hagyva kardodat,
Egy legycsapó legyen a markolat.
A szemtelenül repkedő legyek
Annak csapásitól is döglenek:
Fuvasd a riadót! — A sáncz megett
Várom be majd további hiredet.

(Vége következik.)

nagynak, a történelem kimagasló alakjainak, ércszobor alakjában emléket akar emelni, nagy lelkesedést és óriási örömet keltett az egész nemzetben. Az egész országban mindenütt ünnepé avatják a királynak ezen fenséges elhatározását és szivből fakadó ovácziókat rendeznek a király tiszteletére. Ujpest közönsege minden alkalommal kimutatta, hogy ott, a hol a hazafias ügy, a tisztelet és ováczió kifejezésre jut, mindig kiveszi a maga részét, szivvel-lelekkel áll az ünneplők sorába és nem mulasztja el benső érzelmeinek kifejezést adni. Most ismet alkalom van, hogy Ujpest hazafias közönsége, a nemzeti lelkesülés tüzétől melegitve, hazafias érzelmeit dokumentálja. A király, bölcs uralkodónk, a nemzetet a legszebb ajándekkal lepte meg, kifejezést advân annak, hogy a nemzettel érez, a nemzettel él és a magyarok történelmét mint a nemzet minden egyes tagja, szereti és becsüli. Ezt a nagy és felséges ajándékot Ujpest hazafias közönségének méltó módon kell megköszönni. Holnap hétfőn lesz Ő Felsége szeretett királyunknak nevenapja, tehát ezt a napot ünnepeljük a szokásos kegyeletnél fényesebben és nagyobb pompával. Az összes felekezeti lelkészek a holnapi ünnepélyes istentisztelet alkalmával tartsanak hazafias ünnepi beszédet. Az iskolák igazgatói és tanitói az istentisztelet után vezessék növendékeit vissza az iskolába, emlékezzenek meg a király ajándékáról és méltassák azok érdemeit, a kiknek a király *szobrot* emel. A község elöljárósága tartson rendkivüli közgyülest és örökitse meg a király nagy ajándékát jegyzőkönyvben. A lakosság diszitse fel házait, este pedig minden ember világitsa ki ablakát és igy méltó módon ünnepeljük Ő Felsége, szeretett királyunk nagy neve ünnepét.

— **Az uj gyógyszertár megnyitása.** A váczi-uti »Vörös keresztbez« czimzett és Spányi Lajos tulajdonát képező negyedik patika tegnap szombaton — a hivatalos vizsgálat megejtése után — megnyilt és a forgalomnak átadatott.

— **A polgari leányiskolaban** a tanév f. hó 1-én megnyilt. A tanév megnyitása istentisztelettel kezdődött, melynek bevégzése után a növendékek az intézet tornatermébe vonultak, a hol a »Hymnus« eléneklése után Gallauner Luiza igazgató buzditó beszédet intézett a növendékekhez, azután Bauer Soma tanár az iskolai rendszabályokat olvasta fel. Az intézet ünnepélyes felavatása később lesz, akkor a mikor az intézet teljesen fel lesz szerelve, miután a régi felszerelést egészen ujjal cserélik fel. Azon leszünk, hogy lapunk jövő számában kimeritően ismertethessük az uj és diszes intézetet.

— **Helyszini targyalas** volt e héten csütörtökön a Dugonich-utczában letesitendő vasuti átjáró tárgyában. A tárgyaláson részt vettek Kemény Gusztáv elnöklete alatt Ivánka Pal főszolgabiró, a községi elöljáróság képviseletében Lindt János biró és Zsoldos János főjegyző, továbbá Horváth vasuti és hajózasi főfelügyelő, Acsády Jenő kir. főmérnök azonkivül az államvasutak és a helyi érdekü vasut képviselői. A helyi érdekü vasut létesitése előtt a Dugonich-utczát keresztezve egy ut vezetett Angyalföldre. Mikor a vasutat épitetettek ezt az utat nem tartották fen, pedig az élénk közlekedési pont volt. A község néhány érdekelt lakosa az ut visszaállitása és illetve vasuti átjáró létesitése végett folyamodott a keresk. ministeriumhoz. Ezen ügyben tartatott meg a helyszini tárgyalás, a melyen elvileg kimondották, hogy azt az átjárót Ujpest község költségére (mintegy 600 frt) létesitik. Érdekes volna ezt a dolgot kutatni, hogy kit terhel ebben az ügyben a felelősség, mert a vasuten... délyezési tárgyalásán kellett volna az a... községi elöljáróságnak az ut fentartása mellett állást foglalni és meg nem engedni azt, hogy egy használatban levő utat egy magánérdekeket képviselő vasut miatt megsemmisitsenek. Akkor az átjárót nem a község pénzéből kellett volna megcsinaltatni s megmenekült volna a község 600 frt felesleges kiadástól.

— **Mády Lajos**, köztiszteletben álló ref. lelkészünket a ref. egyházmegye legutóbbi közgyülésen egyházmegyei jegyzővé és egyszersmind levéltárossá választotta meg.

— **Az ujpesti tengeri kigyó.** Mi lehet más? mint az uj községház. Fel-felüti a fejét, majd ismét elmerül. Ezuttal azonban — ugylátszik — magasabban emelkedett ki a rejtek mélyéből s oda vissza sem tér többe. A mint biztos forrásból értesülünk, ugyanis a jövő hét folyamán kiirja az erre hivatott bizottság a községház épitésére vonatkozó pályázatot. Dicséretes a bizottság ama szándéka, hogy az egyes szakmunkákat külön-külön fogja kiadni s különös figyelemmel lesz az ujpesti iparosokra, tudniillik a kik képességük által biztos garantiát nyujtanak arra, hogy a mire vállalkoznak, azt kifogástalanul teljesithetik is.

— **Az uj helypénz-tarifa Ujpesten.** Október 1-jével lépett életbe az uj helypénz-tarifa. Link Bernát uj bérlő már az uj tarifa szerint szedi a dijakat s habár azok jelentékenyen magasabbak a régieknél, az elárusitók — leszámitva egy-két nyelves kofát — megnyugvással fogadták, anélkül hogy ezért az élelmiczikkek árát emelték volna.

— **Felhivás.** Tisztelettel van szerencsém Ujpest és Rákospalota n. é. közönségét értesiteni, hogy a »Telefon Hirmondó« Ujpestre és Rákospalotára október 7-én lesz kivezetve, kérem egyuttal a még ki nem töltött ivek mielöbbi beküldését, hogy a bevezetés késest ne szenvedjen. Tisztelettel: Ladányi Emil, a »Telefon Hirmondó« Ujpest és R.-Palota vezérképviselője Ujpest, váczi-ut 8 sz.

— **Vakmerö betörés az ujpesti községi mérnöknél.** Tegnap hajnali ½ 3 órakor Zmeskal Lázár ujpesti községi mérnök Corvin-utczai házának falát eddig ismeretlen tettesek az udvar felőli részen kiásták s behatoltak az elhagyott szobákba, ahol minden szekrényt feltörtek és végül abba a szobába nyitottak be, ahol a mérnök családjával együtt aludt.

Ez a páratlan merészség volt szerencsetlenségük, a mérnöknek ellenben szerencséje, mert a kilincsokozta zaj következtében a mérnök neje felebredt s felkelte férjét, a ki erélyes hangon kiáltott reá a már belépni szándekozó egyik gonosztevőre. A betörök ekként megzavarva törekvésükben: iľa-berek, nádakerek, a már jó eleve megnyitott ablakon keresztül a derengő hajnal homályában eltüntek.

Érdekes a dologban, hogy a betörők ann ira számitóan dolgoztak, hogy egyetlen szerszám sem maradt a szinhelyen, a mi nyomra vezethetne, de még érdekesebb, hogy, bár a mérnök két revolverlövést bocsájtott a levegőbe, a Deák-utczában ögyelgő rendőrszem fülét sem görbitette meg, noha, mint ő maga mondja, a lövéseket hallotta. Ilyen s ehhez hasonló rendőri közöny Kolozsváry kapitány idejében elő nem fordult.

— **Az ujpesti kaszinó altal** f. hó 26-án saját kerti helyiségeiben rendezett szüreti mulatsága, a melyen confettidobálás és táncz is volt, minden tekintetben kitünően sikerült. A jelenvolt diszt ngvált társaság igen jól mulatott és csak a hajnali órákban kezdett távozni.

— **Sport.** A budapesti lóversenyek mai napján a lovaregyleti dij lefutása fog nagyobb érdeklődést kelteni, mert biztos indulónak van jelezve Tokio, amely angolországi utja előtt még itt akarja a 20,000 koronás dijat gazdájának megnyerni. A táv 2800 méter Tokiónak megfelelő s habár kemény ellenfelei lesznek, e dij nehezen lesz tőle elvitatható

— **Tanczvigalommal egybekötött jotekonyczélu mükedvelőelőadas.** A budapesti iparoskör müvészeti osztálytagjai f. évi október hó 23-án a Colosseumban disz-előadást rendeznek, mely alkalommal, mint már emlitettük, dr. Kovács Ödön rendezése mellett »Válás után« czimü 3 felvonásus vigjátéka fog szinre kerülni. Az előadás tiszta jövedelmet az Ujpesten lakó szegénysorsu 1848-49-diki honvédek közt fogják elosztani. A mulatság védnöki tisztségét báró Podmaniczky Frigyes cs. és kir. belső titkos tanácsos, országgyülési képviselő volt szives elvállalni, a ki a szabadságharcz idejében huszár-törzskari százados volt. A bálanyai tisztséget pedig Friedmann Árminné volt szives elvállalni, kinél e napokban tisztelgett egy tiz tagu küldöttség, melynek szónoka Lőrinczy Sándor volt.

— **Szüreti ünnepélyek.** Az »ujpesti czipészek szak- és munkaközvetitő egylete« 1897. évi október hó 3-án (vasárnap) a Lorbersbeckfele vendéglő összes helyiségeiben (Ujpest, Károlyi-utcza 36. sz. a.) a saját dalárdája közreműködése mellett dijtekedobás, világposta és tánczczal egybekötött szüreti ünnepélyt rendez. Kezdete délután 3 órakor. Beléptidij: személyjegy 30 kr., a pénztárnál 40 kr., a családjegy 70, a pénztárnál 80 kr. — **Az »első ujpesti ált. timar szakegylet«** f. évi október hó 10-én vasárnap a Lorbersbeck-féle vendéglő összes helyiségében saját könyvtára javára tánczczal, tombolával és zónapostával egybekötött Szüreti ünnepélyt rendez. Kezdete délután 3 órakor. Személyjegy 30 kr. Családjegy 60 kr.

— **Az ujonczok mulatsága.** Mult szombaton a Colosseumban *az ujpesti ujonczok* által rendezett mulatság minden tekintetben fényesen sikerült. A nagy terem korán megtelt szép és nagyszámu közönséggel, mely a küldöttség által elhozott diszelnököt, *Boda Aladárt* belépése alkalmával zajosan megéljenezte. Azután megkezdődött a *„Goldstein Számi“* előadása, melynél sikerültebb előadást alig láttunk Ujpesten. A szereplők mind sikeresen megállták helyüket és a közönséget folytonos derültségben tartották, sőt megelégedésüket nem egyszer tapsviharral fejezték ki. Különösen Goldstein Számi (Fuchs József) ügyes, kifogástalan játeka és jól alkalmazott mókái sok nevetésre késztették a publikumot, melynek koronáját a *„Pukkadj meg“* couplei képezték, melyeket óriási kaczaj között sokszor kellett ismételnie. De kapott is annyi tapsot, hogy se vége se hossza nem volt. A női szereplők közül, különösen Kápolnai Ferike (Virág Toncsi), a Solymosy-féle szinésziskola növendéke tünt ki, a ki iskolázott jó játékával és szép hangjával sok elismerést aratott, s egy szép csokron kivül sok tapsban részesült. Kiemelendők még Szlávy Margit (Nelli), Sternthal Ilona (Eulália), kik nagyon jól megállták helyüket és Eichenwald Juliska (Cziczelke) Neumann Zsenka, (Veron) kik szintén iparkodtak feladatukat jól megoldani. A férfi szereplők közül Fuchs Ármin (Gólya Frigyes), Fehér Gyula (Tavaszi Aladár), Telegdi Vincze (Gerzson Tamás), Szilágyi Pál (Szalay Kornél) oly otthoniasan és preczizen játszottak a szinpadon, hogy bármely vidéki szintársulatnak a becsületére válltak volna, főleg Tavaszi Aladár *„Schrum“*-ja mulatatta rendkivüli módon a közönséget. Ezeken kivül Wiederkehr Wilmos is jól alakitva meglehetősen játszott. A szereplőket sokszor a lámpák elé hivták jeléül annak, hogy a közönség megelégedését kinyerték. Az előadás után reggelig tartó táncz volt, a szünóra alatt pedig confetti és világposta volt. A jelenlevők igen kedélyesen és jól mulattak, szóval meg voltak elégedve a mulatsággal. Ha az ujonczok a királyt is ugy fogják szolgálni mint mult szombaton a közönséget, akkor a király nagyon meg lesz velük elégedve és a *sarche* hamar meg fog jönni. Mi ez alkalommal bucsut veszünk az ujonczoktól kivánva azt, hogy ez a *pár* napi szolgálat a haza és a nemzet javára legyen. Isten veletek! Schrumm.

— **Kifogott holttest.** Még augusztus hó 25-én történt, hogy egy leány az ujpesti összekötő hidról a Dunába vetette magát s nyomtalanul eltünt a hullámokban. Most a Scholtzféle uszoda lebontásánál a tutajok közt egy teljesen oszlásnak indult női holttestet találtak fennakadva. A rendőri nyomozás megállapitotta, hogy az illető azonos az augusztus 25-én öngyilkossá lett leánynyal. Nyulassy Irénnek hivják s Ujpesten lakó iparos szülőknek tizenhat éves lánya volt. Annak idején egy értékes lánczot veszitett el, a miert szülői többször szemrehányásokat tettek neki. Lehet, hogy az e feletti elkeseredés érlelte meg benne szomoru elhatározását. Az uj temető halottas házába szállitották.

Szerkesztői üzenetek.

E. J. Jezvin. A principálisod nem látogatott meg, amit nagyon sajnáljuk.

Károlynak. Levelet küldtem.

Egyesületi elnöknek. Ha önök méltó módon akarnak kifejezést adni a király iránt táplált végtelen szeretetüknek és ebből kifolyólag a király névnapja alkalmával szivvel-lélekkel le akarják róni hazafias kötelességüket, akkor testületileg és zászlóval vonuljanak ki holnap 9 órakor a róm. kath. templomban tartandó ünnepies istentiszteletre.

A Párisból megérkezett

Fränkl Szidónia asszony tudatja, hogy az őszi és téli kalapok a párisi Magazin du Louvre-ból megérkeztek, minélfogva meghivja a nagyérdemü közönséget ezen szerfelett elegáns kalapczikkek megtekintésére. Elfogad megrendeléseket louvrei formákra, ugyszintén ajánlja a női kalapoknak választékban gazdag raktárát 2 frttól 25 frtig a legelegánsabb formákban, valamint gyászkalapjait is. Flvállal formálásokat facon szerint és pontosan szolgál ki.

Tisztelettel

4—2

Fränkl Szidónia

Árpád-ut 8. Diamantstein-féle ház.

Szt. István gyógyszertár

Szerényi Kázmér

Ujpest, Árpád-ut 25-ik szám.

Ajánlom közvetlen forrásból beszerzett, kitünő minőségünek elismert következő eredeti délvidéki boraimat:

Malaga Sect	V-da de Adolfo
Medicinal-Malaga	Rithoagen
Lacrimae Christi	Malaga
Madeira old	Gamboa Hermanos
Port-Cabinet	Jeüz de la Frontera
Port-White	F-lli Platamone &
Sherry-Pale	Co. Trapain.
Marsala	G. E. Vinardi & Co.
Vermouth	Turin.

Ezen orvosságként ihato és pecsenyeborok nálam egész és fel palaczkokban eredeti áron kaphatók.

4—4

KÁLYHA GYÁRI RAKTÁR

Webermann A.

vaskereskedő

Ujpest, Árpád-ut 70.

(Antal-féle ház)

Ajánlja

kályha-

és takaréktűzhelyeit,

az épitési szakba vágó vasáruit, nemkülönben épület- és bútorvasalásait, konyha-edények és egyéb vasáruit jutányos áron.

A nálam vett kályhákat házhoz szállitom és dijmentesen felállittatom.

3

Eladó telkek.

Az „Ujpesti kereskedelmi és iparbank“ tulajdonát képező

Földessy-féle telkek

szabad kézből eladó.

A venni szándékozók ez ügyben bővebb értesitést nyerhetnek minden héten ***szerdán délután 3—5*** óra közt a bank helyiségében Ujpest, Arpád ut 3. szám.

55

Nyomatott Fuchs Antal könyvnyomdájában Ujpest, Árpád ut 20. sz.